الگو سازی زنان جوان در قرآن

زهرا مرادی[1]

چکیده

جوانی فصل پر از شور و نشاط زندگی است. روحیه ی جوان انعطاف پذیر بوده، اگر انسان در این دوران با مراقبت های ویژه به مقامات معنوی دست یابد می تواند الگوی خوبی برای دیگر انسان ها اعم از مرد و زن باشد.

قرآن کتابی است که انسان را برای رسیدن به هدف والای آفرینش یعنی انسان سازی کمک کرده و الگوهایی در قالب داستان ارائه می کند. معرفی این الگوها که از جنس بشر بوده اند برای این است که انسان ها آن را کار خارق العاده و خارج از توانایی بشر تصور نکنند.

در این مقاله سعی شده با روش توصیفی_کتابخانه ای به معرفی برخی زنان به عنوان الگوهای قرآنی پرداخته و با بیان صفات بارز آن ها، این بانوان را به عنوان سرمشق هایی برای بقیه انسان ها بخصوص جوانان معرفی کند.

کلید واژه:زن، الگو، جوان، قرآن، معنویت

[1]. سطح2، حوزه علمیه امام خمینی (ره)، ، کرمانشاه

مقدمه

امروزه با توجه به پیشرفت های فوق العاده ی جوامع بشری انواع ظلم‌ها بی‌عدالتی‌ها و جنگ و خونریزی و از همه مهمتر ناآرامی های درونی بر بیشتر انسان ها تاثیر مخرب می گذارد بی تردید وقوع این اتفاقات نتیجه مستقیم ضعف ایمان تقوا و به طور کلی معنویات است و بهترین راه درمان آن مراجعه به قرآن و الگوگرفتن از قرآن است.

در این مقاله پنج دختر قرآنی را توصیف می کنیم که مردها و زنها و دخترها و پسرها از این شخصیت‌ها الگو بگیرند.

الگوی اول حضرت مریم الگوی پاکدامنی و پارسایی است، الگوی دوم خواهر حضرت موسی یک دختر انقلابی است، الگوی سوم دختران شعیب که الگوی حیا و خدمت هستند، الگوی چهارم الگوی ایمان و ایثار حضرت ساره است و الگوی پنجم حضرت زهرا که زندگی سراسر نور ایشان برای همه ی انسانها در طول تاریخ بی نظیرترین الگو است.

الگوی اول

حضرت مریم الگوی پاکدامنی و پارسایی مریم به معنی عبادت کننده شرح حال این بانوی بزرگوار بیشتر در سوره آل عمران و مریم آمده است نام ایشان در ۱۲ سوره و ۳٤ آیه ذکر شده است قرآن کریم این بنده پاک را بهترین زنان جهان در حوزه پاکدامنی و پارسایی می‌داند. ارادت به این بانوی بزرگوار تنها مختص به مسیحیان و مسلمانان نیست در گذشته مکیان دیوار خانه کعبه را با تصویر حضرت مریم و حضرت عیسی می آراستند.

حضرت مریم دختر عمران بن ثامان است که نسب او به حضرت سلیمان بن داوود بر می گردد[۲].

حضرت عمران و همسرش(حنه یا حنانه[۳]) در زمان پیری صاحب فرزند شدند که همسر حضرت عمران او را نذر کرد و بعد از به دنیا آمدن حضرت مریم او را به معبد فرستاد و کفالت اور را حضرت زکریا عهده‌دار شد و "کفلها زکریا"[٤]

پنج عامل موثر در تربیت هر فردی وجود دارد: مربی، خود فرد، محیط، وراثت، عوامل معنوی.

مربی:مربی ایشان حضرت زکریا بود اگرچه مربی اصلی ایشان خداوند بود که کفالت را به زکریا داده بود.
خود فرد: ایشان فردی بسیار عابده اهل رکوع وسجود ،قنوت و دور از شیطان بوده است.

محیط: آن حضرت در معبد جایی که مردم به عبادت خدا می‌پرداختند و رشد و نمو کرد.

وراثت: ایشان از نسل عمران است که طبق کلام وحی آل‌عمران نسلی برگزیده است "ان الله اصطفی آدم و نوح و آل ابراهیم و آل عمران علی العالمین"[٥]

عوامل معنوی: در کرامات ایشان همین بس زمانی که پیامبر زمانش، حضرت زکریا، به ملاقات او می رفت کنار محراب او از رزق های معنوی بود.

---

[2].الشبستری، 1379، ص898

[3].خرمشاهی، 1377، ص2041

[4]. آل عمران ،37

[5]. آل عمران،33

حضرت مریم نمونه یک انسان کامل و عفیف و پاکدامن است.

مریم بنت عمران کسی است که در جای جای قرآن کریم به پاکی و عفت یاد شده و خداوند از روح خود به او دمیده:"مریم دختر عمران (را مثال زده است)که دامان خود را پاک نگه داشت و در نتیجه از روح خود در او دمیدیم و کلمات پروردگارش و کتاب های او را تصدیق کرد و از اطاعت کنندگان (فرمانهای خدا) بود."[6]

"قالت انی یکون لی غلام و لم یمسسنی و لم اک بغیا"[7]
با توجه به این آیه بالا واژه "مس" بیانگر اوج پاکی یک دختر می باشد زیرا ماده "مس" مبالغه درعفت را می رساند "مس" و "لمس" و "مسک" همه به معنی تماس هستند اما "مس" کمترین تماس ، لمس دست کشیدن نرم، مسک چنگ زدن و تماس بسیار شدید است اینکه برای این بانو واژه "مس" به کار رفته یعنی کمترین تماسی با احدی نداشته است.

این بانو به دلیل کثرت عبادت به عابد ملقب شده است تا جایی که خداوند به او فرمان عبادت و به جمع پیوستن را داد:" ای مریم، فروتنانه برای پروردگارت به طاعت برخیز و سجده به جای آور و با رکوع کنندگان رکوع کن"[8]

آن حضرت آنچنان اهل تهجد وشب زنده داری بود که آرزوی او بازگشت به دنیا برای عبادت پروردگارش بود.

أَنَّ عِیسَی علیه السلام نَادَی أُمَّهُ مَرْیَمَ بَعْدَ وَفَاتِهَا فَقَالَ یَا أُمَّاهُ کَلِّمِینِی هَلْ تُرِیدِینَ أَنْ تَرْجِعِی إِلَی الدُّنْیَا قَالَتْ نَعَمْ لِأُصَلِّیَ لِلَّهِ فِی لَیْلَةٍ شَدِیدَةِ الْبَرْدِ وَ أَصُومَ یَوْماً شَدِیدَ الْحَرِّ ...؛[9] حضرت عیسی (علیه السلام) بعد از وفات مادرش مریم او را صدا زد، و فرمود مادر با من صحبت کن آیا دوست داری به دنیا برگردی،: «آری، آرزویم این است که در دنیا بودم و شب های سرد زمستانی را با مناجات و عبادت در درگاه خدا به بامداد می رساندم و روزهای گرم تابستان را روزه می گرفتم.

---

[6]. تحریم ،12

[7].مریم،20

[8]. آل عمران،43

[9]. بحار الانوار ج 93، ص 257 ، ح 14

خداوند در قرآن کریم نگاه ویژه ای به حضرت مریم دارد و او را الگوی مناسبی برای همه ی زنان عالم در تمام دوران ها دانسته است می توانیم نتیجه بگیریم که اگر در جامعه ای که زنان آن پاک و پرهیزگار باشند آن جامعه از هر لحاظ خوب و خالی از هرگونه گناهی است چرا که طبق فرموده حضرت امام خمینی (ره): "از دامن زن مرد به معراج می رود."[۱۰]

[10].صحیفه امام، ج7، ص341

الگوی پنجم

حضرت فاطمه(س) در نزد مسلمانان برترین و والامقام‌ترین بانوی جهان در تمام قرون است. این برتری مقام حضرت زهرا(س) تنها محدود به عصر حیات آن بزرگوار نیست و در تمامی اعصار جریان دارد.
در عظمت حضرت زهرا (سلام الله علیها) همین بس که امام زمان (عج) که عصارهٔ تمام أنبیا و اولیای الهی است، حضرت را به عنوان الگوی خویش معرفی کرده است:

"فِی ابنهٔ رَسُولِ اللَّهِ أُسْوَةٌ لی حَسَنَةٌ[14] ":**دختر رسول خدا (س) برای من الگویی نیکوست.**

ایشان به‌عنوان الگو و اسوه زنان عالم معرفی شده و دیگر زنان، باید از زندگی آن بانوی بزرگوار سرمشق بگیرند و شیوه های تربیتی و اخلاقی و خودسازی را، در آیین عبادی، همسرداری، پرورش فرزند، حقوق اجتماع و مردم و... به کارگیرند تا به سعادت دنیا و آخرت برسند.
در این مقاله تنها به دو مورد از خصوصیات ایشان برای الگو شدن معرفی شده است.

الگوی عبودیت

بر همگان روشن است که سراسر زندگی فاطمه(س) عبادت است چه اعمالی که مربوط به مسائل خانه و اجتماع می شود و چه عبادتهای ویژه نظیر نماز، روزه و...
از ابن عباس در مورد آیه شریفه: «کانوا قلیلاً من اللیل مایهجعون و بالاسحارهم یستغفرون؛۱۵ آنان اندکی از شب را می خوابیدند و به هنگام سحر از خدا آمرزش می خواستند.» سؤال شد، گفت: اینان عبارتند از امیرمؤمنان، فاطمه دختر گرامی پیامبر و دو فرزند ارجمندش حسن و حسین(ع).

در روایتی است که پیامبر خدا(ص) از ستمهایی که به خاندان و اهلبیتش می شود خبر داده و همانجا فرموده است: دخترم فاطمه که سرور بانوان دو جهان است، چون در محراب عبادت می ایستد نور او برای فرشتگان آسمان می درخشد چنانکه نور ستارگان برای اهل زمین نور افشانی می کنند در این حال خداوند به فرشتگان می فرماید: بنده مرا که سرور بندگان است بنگرید چگونه به عبادت ایستاده در حالی که اندامش می لرزد و با

[14].نورالله بحرانی اصفهانی، عوالم العلوم و المعارف، ج11، ص1030
[15].ذاریات،17و18

همه وجودش راز و نیاز می کند. من شما را گواه می گیرم که شیعیان او را از آتش ایمن ساختم.[16] در ادامه سخن حضرت از هم نشینی فرشتگان با فاطمه(س) همچون مریم(س) خبر می دهد طوری که فرشتگان به آن حضرت می گویند: یا فاطمۀ انّ اللّه اصطفاکِ و طهّرک و اصطفاکِ علی نساء العالمین یا فاطمۀ اقنتی لربّک و اسجدی وارکعی مع الراکعین؛[17] ای فاطمه خداوند ترا اختیار کرد و برگزید و پاک ساخت و بر همه بانوان جهانیان ممتاز نمود، ای فاطمه خدای خود را عبادت و سجده کن و با راکعان درگاه خدا رکوع به جای آور.

الگوی عفاف

فریضه حجاب در دیدگاه مکاتب الهی و پیامبران بزرگ خدا اصل مهم شخصیت زن است و بر زنان مسلمان لازم است با تمسک به راه و روش فاطمه (س) که زیبنده ترین الگوی جامعه بشری است درس زندگی بیاموزند. تا بنابر فرموده قرآن از افتادن به دام فساد و تباهی مصون مانند. «یا ایها النبی قل لازواجک و بناتک و نساءِ المؤمنین یدنین علیهن من جلابیبهن ذلک ادنی اَن یعرفن فلا یؤذین و کان الله غفوراً رحیما؛[18] ای پیامبر به زنان و دختران خود و زنان مؤمنه بگو که خویشتن را به چادر فرو پوشند که این کار برای اینکه آنها (به عفت) شناخته شوند تا از تعرض و جسارت (هوس رانان) آزار نکشند بسیار نزدیکتر است و خدا بسیار آمرزنده مهربان است.»

علی (ع) می فرماید: روزی با گروهی از اصحاب خدمت رسول خدا (ص) بودم آن حضرت به اصحابش فرمود چه ویژگی برای زن بهتر از هر چیز است. هیچ کس نتوانست جواب صحیحی بدهد اصحاب که متفرق شدند به خانه رفتم و سؤال پیامبر را با فاطمه در میان نداشتم وی فرمود: بهترین چیز برای زنان آن است که مردان نامحرم آنها را نبینند و زنان نیز نا محرمان را نبینند. آنگاه پاسخ را خدمت رسول خدا (ص) بردم آن حضرت شادمان شد و فرمود: براستی فاطمه پاره تن من است.[19] در روایتی دیگر آمده است که مرد نابینایی اجازه خواست تا به خانه فاطمه وارد شود، فاطمه(س) پوششی طلبید و خود را با آن پوشاند. رسول خدا (ص) به فاطمه (س) فرمود او مرد نا بینایی است و تو را نمی بیند چرا خود را پوشاندی آن حضرت فرمود: اگر او مرا

[16]. محمد بن علی بن حسین صدوق، امالی، ج24، ص100

[17]. بحار الأنوار الجامعة لدرر أخبار الأئمة الأطهار علیهم السلام , ج , 43 ص78

[18].احزاب،59

[19]. مکتبه العلوم، چاپ اول، ١٤٠٩ق، ج٢، ص١٥٩-١٦٠

نمی بیند من او را می بینم و بوی مرا استشمام می کند پیامبر (ص) فرمود: گواهی می دهم که به راستی پاره تن من هستی[۲۰].

[20]. هاشم معروف حسنی، سیره الائمه الاثنی عشر، ج1، ص96و97

نتیجه گیری

زن با حفظ عفاف و پاکی و داشتن ایمان و تقوا می تواند یکی از مخلوقات خداوند باشد.

در این مقاله که درباره ی زنان قرآنی بحث شد فهمیدیم که حتی پیامبران هم برای ترویج ادیان الهی به حمایت همسرانشان احتیاج داشته اند.

نقش زن در طول تاریخ چه پیش از اسلام و چه پس از آن بر کسی پوشیده نیست.

اگر بخواهیم جامعه ای سالم و عاری از هرگونه فساد داشته باشیم، باید از تربیت اسلامی را خانواده که ستون اصلی آن مادر است آغاز کنیم.

منابع

قرآن کریم

1. مجلسی،علامه محمد باقر،بحار الانوار، موسسه الوفا، بیروت، چاپ اول، 1403ه ق

2. صدوق، ابوجعفر محمدبن علی بن حسین بابویه قمی، الامالی، موسسه البعثه، قم چاپ اول،1417ه ق

3. الشبستری،عبدالحسین،(1379)، اعلام القرآن ، دفتر تبلیغات اسلامی حوزه علمیه قم، قم مرکز انتشارات

4. خرمشاهی،بها الدین،(1377)، دانشنامه قرآن وقرآن پژوهی، تهران، دوستان و ناهید

5. خالقیان، ام البنین، (1393)، شخصیت مریم(س) در قرآن و کتاب مقدس، مرکز مدیریت حوزه های علمیه خواهران ، قم مرکز نشر هاجر

6. خمینی، روح الله، (1368) صحیفه امام، تهران، موسسه تنظیم و نشر آثار امام خمینی(ره)

7. خمینی، روح الله، (1378) صحیفه نور، تهران، موسسه تنظیم و نشر آثار امام خمینی(ره)

8. محفوظ الرحمن زین الله، بیروت، مؤسسه علوم القرآن، مدینه، مکتبه العلوم، چاپ اول، ١٤٠٩ق، ج٢، ص١٥٩-160

9. اصفهانی،نورالله، عوالم العلوم والمعارف، ج11

10. هاشم معروف حسنی، سیره الائمه الاثنی عشر، ج1، ص96و97

11. sep.2018.www. hawzah.net/fa/Magazine

12. sep.2018www.welayatnet.com/fa/news

13. Sep.2018. guharasmany.blogfa.com